

LaV@eduskunta.fi

ASIA: Lausunto pyynnöstä Hallituksen esityksestä HE 136/2018 vp

Lausunnon antaja: Kaakkois-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri
Teemu Jokinen
Johtaja

LAUSUNTO: Tuomioistuिन viraston perustaminen on kannatettavaa. Myös muilla valtiohallinnon aloilla suuntaus on perustellusti kohti isompia kokonaisuuksia ja suurempia virastoja.

Oikeusapu- ja edunvalvontapiirit perustettiin 2016. Yli 20 viraston sijaan tuli 6 virastoa. Jo nyt on nähtävissä, että toiminta substanssitoimintaa on saatu kehitettyä ja toiminta on yhdenmukaistunut, hallinnon laatu on parantunut, toiminta tehostunut ja henkilökunnan kohtelu on yhdenmukaistunut. Kokemuksesta on nähtävissä myös, että yhdellä virastolla lopputulos olisi vieläkin parempi.

Digitalisaatio, EU-säätely ja hyvän hallinnon vaatimukset on yhä vaikeampi toteuttaa ilman erikoistumista ja leveitä hallinnollisia harteita.

Sekä oikeusavun, että edunvalvonnan kannalta tuomioistuinten päätösten laatu, yhdenmukaisuus ja viivytyksettömyys ovat erityisen tärkeitä. Oikeusministeriöstä itsenäisen viraston on mahdollista edesauttaa näiden tärkeiden arvojen toteutumista tuomioistuimissa ilman, että tuomioistuinten riippumattomuus vaarantuisi. Myös oikeudenkäyttöprosessien yhdenmukaistaminen valtakunnallisesti edesauttaisi oikeusavun työtä ja sitä kautta kansalaisten yhdenvertainen kohtelu tuomioistuimissa voidaan varmistaa. Esimerkiksi etäpalvelunmahdollisuuksien hyödyntämisessä on merkittäviä eroja tuomioistuinten välillä.

Hallituksen esityksessä tuomioistuinviraston hallinnolliset tehtävät on jätetty varsin suppeiksi/avoimiksi verrattuna muihin valtion virastoihin. Koska tuomioistuimet jäävät itsenäisiksi virastoiksi, voisi selvyiden vuoksi olla perusteltua säännellä täsmällisemmin Tuomioistuinviraston tehtävät. Tehokkaampaa olisi keskittää mahdollisimman paljon hallinnollisia prosesseja tuomioistuinvirastolle, jolloin toiminta yhdenmukaistuisi ja tehostuisi. Lakiesityksen 2§ 12 kohta jättää varsin avoimeksi, mitä keskushallinnollisia tehtäviä siirretään ja millä

protokollalla tehtävien siirtämisestä päätetään. Tämä voisi olla myös perusteltua ottaen huomioon tuomioistuinten riippumattomuuden turvaaminen.

Ehdotuksen mukainen viraston päätöksentekovallan käyttö on hyvin poikkeuksellinen muihin valtion virastoihin verrattuna. Lakiesityksen mukaan merkittävissä asioissa päätökset tekee johtokunta. Johtokunnan kokoonpano nostaa huolen johtokunnan kyvystä tehdä nykyisen toimintaympäristön edellyttämällä tavalla nopeasti päätöksiä.

Ylijohtajan tehtäväkuvan selkiyttämiseksi ja riittävän itsenäisen roolin varmistamiseksi voisi olla perusteltua säätää myös ylijohtajan tehtävistä. Toiminta muuttuu kankeaksi, jos ylijohtajalla ei ole riittävästi valtuuksia. Hallituksen esityksen perusteluissa on mahdollisiin tehtäviin otettu kantaa.

Ylijohtajan kelpoisuusvaatimukseksi on Hallituksen esityksessä asetettu oikeustieteellinen tutkinto. Toisin kuin valtakunnansyyttäjällä ja valtakunnanvoudilla, ylijohtajan työnkuvaan ei kuulu lainkäyttö. Sen sijaan ylijohtajan tehtävien menestyksellinen hoitaminen edellyttää erinomaisia johtamistaitoja ja organisatorista ja taloudellista osaamista. Varteenotettava hakijakunta tulee todennäköisesti olemaan hyvin suppea ja koostumaan enimmäkseen lakimiehistä. Tältä pohjalta on turhaa rajoittaa muutoinkin kapeaa hakijakuntaa soveltuvan tutkinnon osalta.

Hämeenlinnassa 23.10.2018

Teemu Jokinen
Johtava